

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПАРЛАМЕНТАРИЗМУ В УКРАЇНІ

Самедов Єтібар Хагані огли
курсант 202 навчального взводу
факультету кримінальної міліції
Донецького юридичного інституту
Луганського державного університету
внутрішніх справ імені Є. О. Дидоренка

Під парламентаризмом, як відомо, розуміється систему організації і функціонування верховної державної влади з особливою і істотною роллю вищого постійно діючого представницького органу - парламенту. Діяльність останнього визначає характер і зміст парламентаризму. На першому етапі формування парламентів вони відігравали провідну роль у здійсненні державно-владних функцій, наприклад, в Англії. Але наприкінці XVIII і протягом XIX та XX століть їх роль еволюціонувала на користь органів виконавчої влади. Цей процес донедавна визначався як «криза буржуазного парламентаризму». Тепер ще це явище пояснюється необхідністю розподілу влад і забезпечення якомога оперативнішого і професійного управління державними справами.

Явище парламентаризму в тій чи іншій формі притаманне кожній сучасній демократичній державі. З ним пов'язані ідеї народного представництва. Парламенти продовжують відігравати істотну роль у системі державної влади більшості країн.

Першим уособленням сучасного парламентаризму в Україні була Центральна Рада. Потім досить тривалий час діяла Верховна Рада Української РСР. Це був формально-декоративний орган державної влади. Становище істотно змінилося на межі 90-х років. Наша Верховна Рада тоді зробила рішучий крок до моделі західного парламентаризму. Більше того, з проголошенням Декларації про державний суверенітет України в її руках зосередилась велика реальна державна влада в країні [1, с.36].

Після обрання у грудні 1991р. Президента України стався певний перерозподіл цієї влади. Це дістало нормативне відображення у доповненнях до Конституції України 1978 р. а потім - і у Конституційному Договорі. Тепер проблема розподілу влади принципово була закріплена у Конституції України 1996 року. Згідно до її положень парламент зайняв належне місце. Він є єдиним органом законодавчої влади в Україні (ст. 75 Конституції України). Створені умови для розвитку українського парламентаризму за вже відомими і випробуваними моделями.

Подальші кроки у цьому напрямі пов'язані з підвищенням ефективності діяльності Верховної Ради України на основі її професіоналізму і структуризації. Під професіоналізмом дехто розуміє діяльність Верховної Ради на постійній основі. Але це тільки один і не найважливіший бік питання. Головне тут полягає у тому, щоб у парламенті працювали дійсно професіонали, тобто люди, які знають як «робити» ефективно діючі закони. Наша демократія до цього ще не доросла. Нині більше половини народних депутатів України за фахом - це інженери, працівники сільського господарства і освіти. А ось юристів приблизно 12 відсотків. Мало тут політологів, державознавців, економістів фактично нічого не сказано про професійні вимоги до депутата. Цим користуються деякі амбіційні, хоч і не досить підготовлені для правотворчої діяльності особи. Очевидно, що у нашому новому Законі про вибори народних депутатів України доцільно встановити не тільки перелік обов'язків професійних вимог до кандидатів у депутати, а й передбачити механізми визначення їх відповідності цим вимогам.

Відомою, але невіршеною є й проблема структуризації Верховної Ради. Жодна з нинішніх депутатських груп і фракцій не має більшості в парламенті. За цих умов ці групи і фракції мало впливають на формування уряду. Вони використовують

парламентську трибуну з ідеологічною метою, але ця ідеологія часто зводиться до взаємних обвинувачень лівих правими і навпаки. Більшість груп і фракцій не має міцної опори у політичному середовищі на місцях. Понад 150 політичних партій - це здебільшого нечисленні партії лідерів, а не стійкі груп населення. Тому відповідні партії не користуються довір'ям у людей, а їхні політичні лідери, експлуатуючи ідею структуризації суспільства, нерідко скочуються до корпоративізму, внутріпартійних чвар, сепаратизму, що останнім часом мало місце на прикладі соціал-демократичної партії, партії християнських демократів та ін. [2, с.354].

Утворення розвинутої системи багатопартійності у суспільстві, ротація двох-трьох впливових політичних партій у владі, створення і визнання парламентської опозиції як самостійного і цивілізованого політичного інституту - це справа не одного дня. Але саме цим іде розвиток парламентаризму і політичних систем у світі. Коли М. Тетчер кореспонденти спитали, у чому сила вашого уряду, вона відповіла: у силі опозиції. Отже, і нам потрібно якомога скоріше приймати Закон про політичні партії в Україні. Назрілим є й питання про прийняття нового виборчого законодавства, яке відповідало б і новій Конституції України, і потребам більш активної участі політичних партій у виборах. Йдеться, зокрема, про перехід від мажоритарної до пропорційної системи [3, с.127].

Кілька слів про законодавчу діяльність Верховної Ради України. Провідною ідеєю тут, на мій погляд, має бути системність розвитку законодавства. З проголошенням незалежності ми взяли курс переважно на кількісні показники. І в цьому маємо неабиякі досягнення. Прийнято понад 600 законів і десятки тисяч інших нормативних актів. Бум законотворчості триває і кінця йому не видно. Але кількість у цій галузі не завжди переходить у якість. Спорадичність формування нашого законодавчого масиву без відповідних пріоритетів і логічної послідовності призвела до того, що тепер можна тільки умовно говорити про систему українського законодавства. Численні ж його внутрішні суперечності і неузгодженості знижують регулюючий вплив законодавства на суспільні відносини, ускладнюють користування ним, призводять до частих його змін. Особливо це стосується питань приватизації і підприємства, іноземних інвестицій, оподаткування тощо [4, с.234-235].

Підводячи підсумок, хотілося б зазначити, що Конституція України є відправною засадою для організації системного розвитку нашого законодавства. Для подальшого руху у цьому напрямі доцільно було б якомога швидше схвалити Верховною Радою Концепцію розвитку законодавства України та запровадити систему планування законодавчої діяльності. Важливо при цьому визначити пріоритети у цій галузі, передбачити прийняття насамперед фундаментальних, базових законів і кодексів. Кодифікація законодавства має стати відправною засадою у діяльності законодавця. Цим шляхом можна зменшити кількість законів, що приймаються, при одночасному поліпшенні якості правового регулювання відповідних суспільних відносин.

Література:

1. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — 48с.
2. Історія держави і права України: У 2-х т. / За ред. В. Я. Талія, А. Й. Рогожина. - Том 1. - К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2000. — 418с.
3. Кармазіна М. Український парламентаризм: Незаангажований погляд на проблеми його розвитку // Президент. вісн. - 2001. - 9 серп. — 237с.
4. Український парламентаризм: минуле і сучасне. - К.: Парлам. вид-во, 1999. — 349с.

Науковий керівник - Субботін Владислав Миколайович, доцент кафедри конституційного та міжнародного права, кандидат історичних наук